

Формування соціокультурної компетенції студентів вищих мовних закладів

Л.П. Голованчук
кандидат педагогічних наук,
доцент

Питання для обговорення

1. Які основні підходи існують сьогодні у взаємопов'язаному вивченні мови і культури?
2. Як визначаються вимоги програми щодо соціокультурної підготовки студентів філологів?
3. З чого складається структура соціокультурної компетенції?
4. Як визначається зміст навчання у процесі формування міжкультурної компетенції?

Як ви розумієте
поняття
«міжкультурна
компетенція» ?

Ваша думка

1. Які основні підходи існують сьогодні у взаємопов'язаному вивченні мови і культури?

Крос-культурний

Соціокультурний
(лінгвосоціокультурний
– Бориско Н.Ф.)

міжкультурний

«Крос-культурний»

(аспект, аналіз, підхід та ін.)
аналізує специфіку одних і тих
самих, схожих, аналогічних
явищ в *різних культурах*,
наприклад, відмінності
ритуалів вітання, способів
вираження дистанції влади та
феноменів інших сфер та
порядків в рідній та виучуваній
культурах

«Соціокультурний» (СК) аспект у вузькому значенні термінів передбачає в доповнення до аналізу культурних складових досліджуваних явищ врахування ще й соціального компонента.

Наприклад, вивчення ритуалів поведінки і способів вираження **національних цінностей** не тільки з точки зору різниці системи цінностей досліджуваних культур, але й з урахуванням **соціального статусу** учасників акта спілкування чи **соціальних інститутів**, що диктують моделі поведінки

«Міжкультурний» (МК)

підхід базується на
вивченні того, як виявлені
в ході

крос-культурних

і соціокультурних

досліджень особливості
поведінки носіїв різних
культур впливають на
взаємодію індивідумів як
носіїв цих культур

сфери спілкування для міжкультурної комунікації:

міграція,
воєнні дії

дипломатична
діяльність

професійні
контакти

торгівля,
бізнес

подорожі

навчання за
кордоном

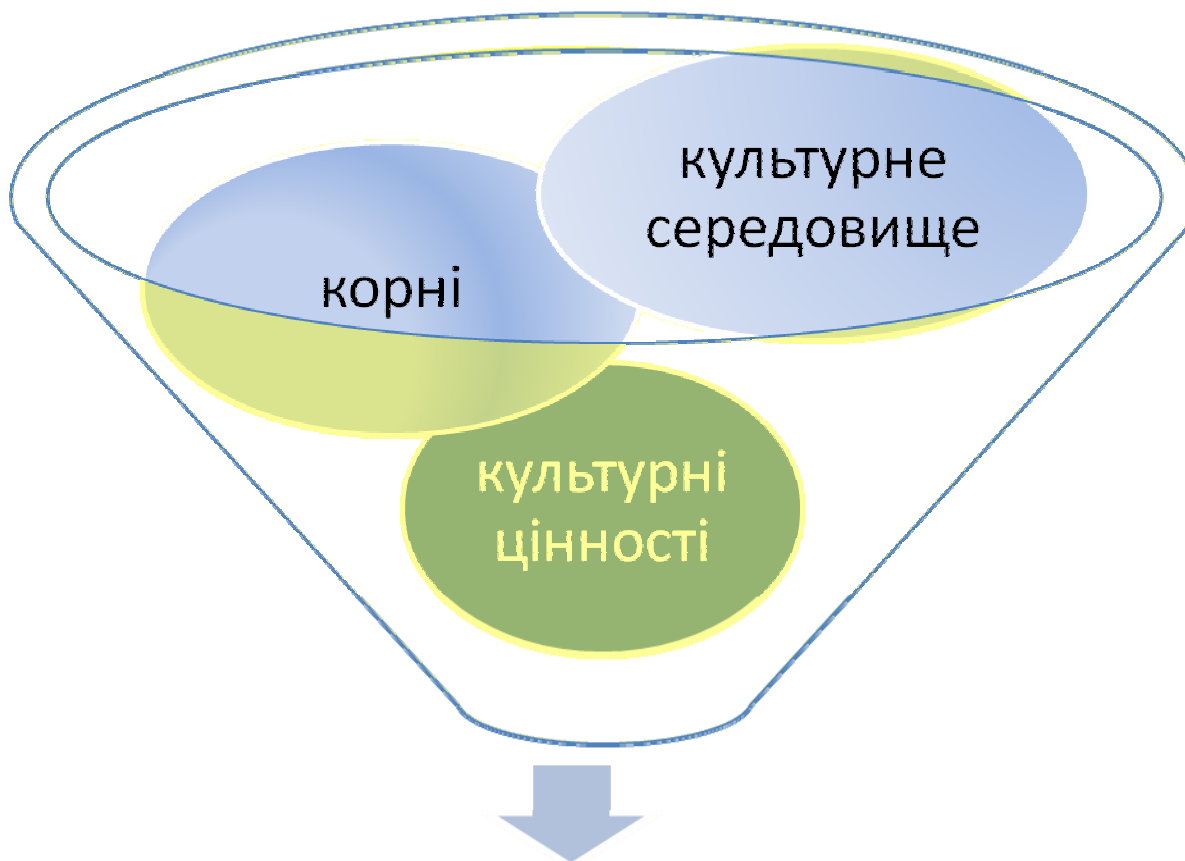

міжнародні
обміни

Взаємодія учасників міжкультурного спілкування (МКС) не повинна імітувати чи будуватися виключно за правилами спілкування, установленими в культурі, що вивчається. Вона будується за правилами МКС, яке відмінне від спілкування в конкретних культурах і має власні цілі і задачі (Єлізарова).

Мета формування МКК – досягнення такої якості мовної особистості, яка дозволить їй вийти за межі власної культури і придбати якості медіатора культур, **не втрачаючи власної культурної ідентичності**

Компоненти культурної ідентичності

Параметри, за якими визначаються ціннісні орієнтації певної культури, включають в себе ставлення до:

- природи**
- часу**
- простору**
- діяльності**
- характеру спілкування**
- характеру аргументації в ході спілкування**
- особистої свободи і автономності особистості**
- суперництва**
- влади**
- природи людини**

Актуальним сьогодні є формування мовної особистості («языковой личности») – **медіатора культур**

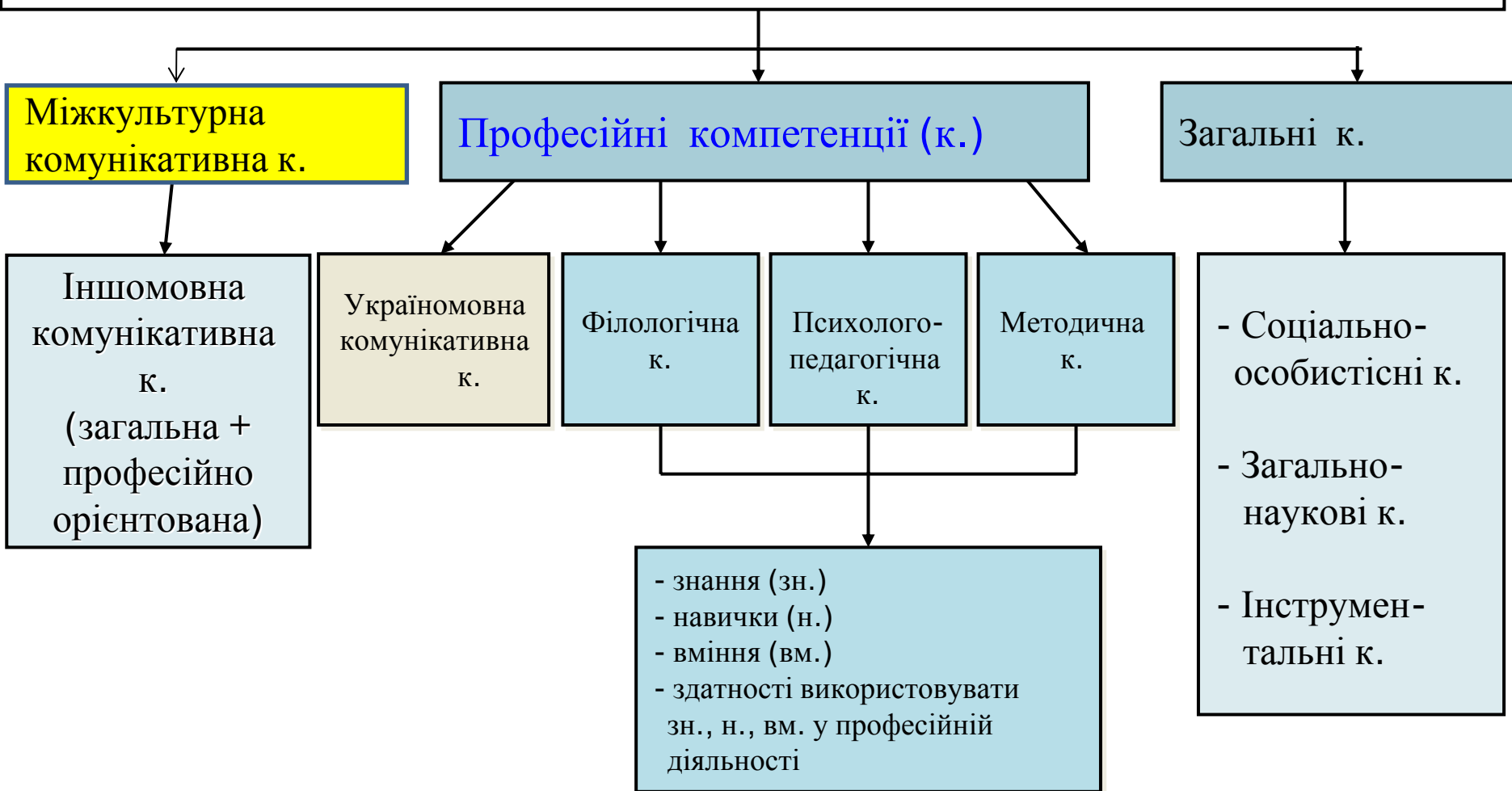
Риси, притаманні для мовної особистості/медіатора культур

- поінформованість про **особливості ситуації МКС**
- готовність до сприйняття «**іншого/чужого**»
- знання можливої **психологічної реакції** (як власної, так і співрозмовника) на ситуації МКС
- гарно поінформованість про те, що кожна культура представляє собою лише один з багатьох способів **категоризації світу**
- обізнаність про способи **презентації рідної культури ІМ**
- володіння вміннями здійснення **співробітництва** на основі створення загального значення того, що відбувається

2. Як визначаються вимоги програми щодо соціокультурної підготовки студентів філологів?

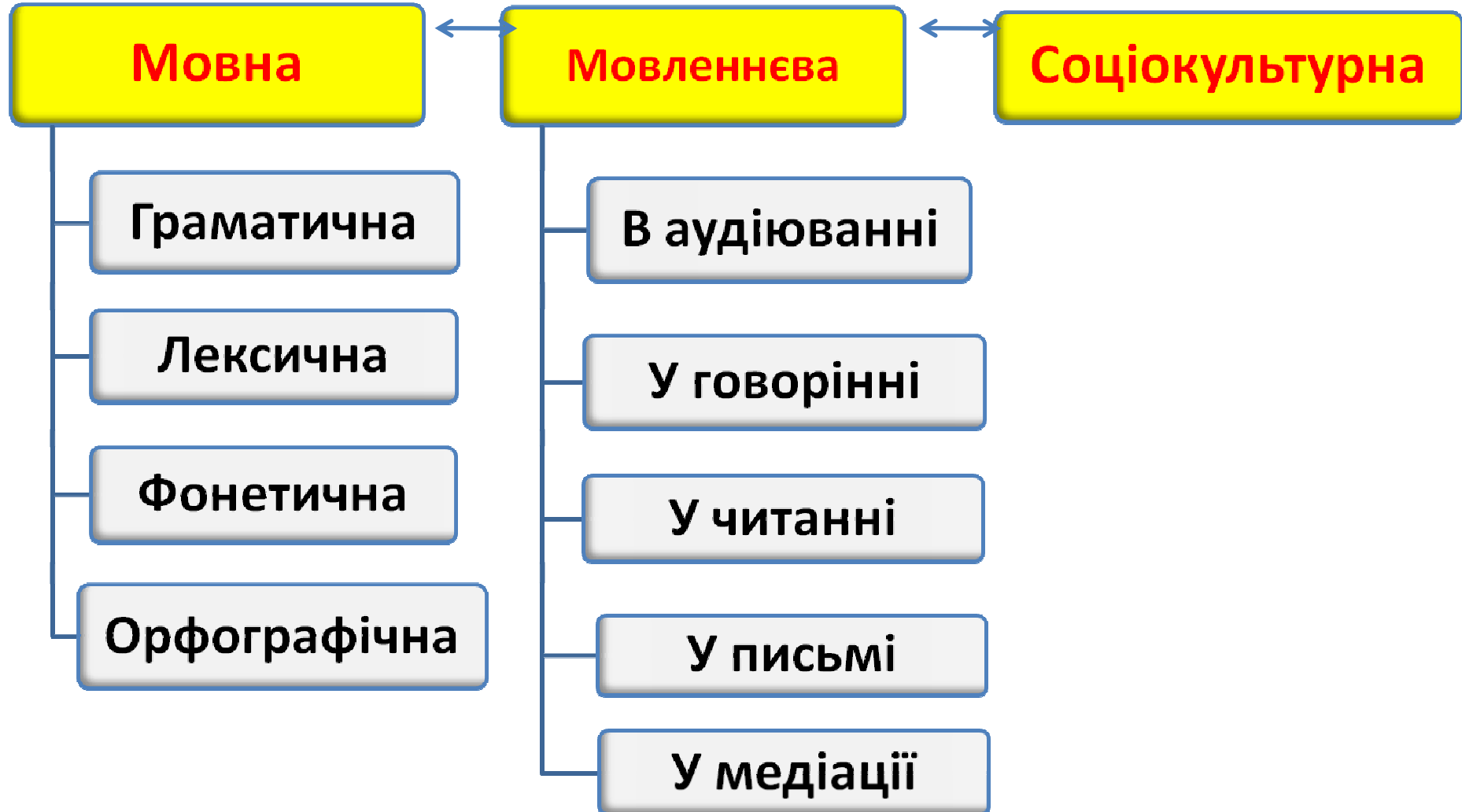

Структура компетентності вчителя/викладача іноземної мови /ІМ/*

* Вимоги до рівня сформованості компетенцій визначаються окремо до кожного рівня кваліфікації вчителя/викладача

СКЛАДОВІ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ
(загальної + професійно орієнтованої), якою повинен володіти викладач
іноземної мови (ІМ)

3. З чого складається структура соціокультурної (лінгвосоціокультурної) компетенції?

(за Н.Ф. Бориско)

Соціокультурний аспект навчання ІМ

культурнокраїнознавчий аспект

Країнознавчі і соціокультурні знання країни, мова якої вивчається

Знання основних фактів

Історії,
географії

традицій

Державного
устрою

літератури

економіки

мистецтва

соціолінгвістичний аспект

Знання важливих для спілкування особливостей мовленнєвої і немовленнєвої поведінки носіїв мови і вміння поводити себе у відповідності до цих знань

Соціальні умовності (початок і завершення бесіди, привітання, вибачення тощо; жести)

Соціальні звичаї (візити, їжа, напої, запрошення тощо)

Загальна інформованість (про умови життя, особливості повсякденного життя, міжособистісні стосунки, суспільні цінності тощо)

Загальні порівняльні характеристики міжкультурної комунікативної компетенції (МКК) та іншомовної комунікативної компетенції (ІКК)

• **Міжкультурна КК** — не має аналогії з комунікативною компетенцією носіїв мови і притаманна лише медіатору культур, мовній особистості, яка вивчає мову як іноземну. Характерним для МКК є психологічний компонент

• **Іншомовна КК** - не включає в себе міжкультурну КК повністю; існують частини різних компонентів іншомовної КК, які не мають міжкультурного виміру ... (не всі ЛО і ГС мають культурний компонент значення)

психологічний
компонент

МКК

ІКК

частково
лінгвістична
компетенція

4. Як визначається зміст навчання у процесі формування МКК?

*Компоненти змісту:
знання*

Психологічні особливості міжкультурного спілкування (МКС) (продовження)

- ✓ процеси **атрибуції** значень
- ✓ природа і функції **стереотипів**, **забобонів** і **узагальнень**
- ✓ механізми **регулювання власних емоцій**
- ✓ сутність **емпатії**

стереотипи

**спрощені
ментальні
репрезентації
різних категорій
людей,
перебільшуючи
моменти схожості
між ними і
ігноруючи
відмінності**

2 класичні базові стереотипи: поділ на «своїх» і «чужих»:

всі «чужі» схожі один на одного і
відрізняються від «своїх»

серед «своїх» спостерігається більше
різноманіття, ніж серед «чужих»;

оцінка «чужих» схиляється до крайнощів: вони, зазвичай,
бувають або дуже позитивними, або дуже негативними

*Компоненти
змісту: ставлення*

Толерантність,
емпатія,
адаптація до
явищ іншомовної
культури

відкритість нової
інформації

бажання і
готовність
сприймати
«іншого» як
рівноправного

ставлення

*Компоненти
змісту: вміння*

**Компоненти змісту:
вміння (продовження)**

*Компоненти
змісту: мовний матеріал*

на граматичному
рівні

містить одиниці,
які мають
культурний
компонент
значення

на
лексичному
рівні

на
графічному
рівні

*Компоненти змісту:
текстовий матеріал*

містить культурно-
забарвлені
автентичні зразки
мовленнєвих актів
діалогічного та
монологічного
характеру

Текстовий матеріал

Компоненти змісту: теми, які сприяють формуванню МКК студентів
(Єлізарова)

Культура, її форми і зміст...

**Культура країни, мова якої
вивчається**

Рідна культура

**Релятивний характер культури як
феномену: відмова від поділу цінностей і
культур на погані і хороші**

**Психологічні аспекти перебування
в іншій культурі і взаємодія з її
носіями**

**Моделювання власної
(мовленнєвої та
немовленнєвої) поведінки...**

**Компоненти
змісту: ситуації МКС**

**моделювання
психологічних
особливостей "відкриття"
явищ шляхом виконання
нескладних психологічних
завдань**

**моделювання ситуацій
реального міжкультурного
спілкування**

**Ситуації МКС –
одиниця навчання у
формуванні МКК**

Яких знань Ви набули з цієї проблеми?

Знань про:

- 1. сучасні підходи у взаємопов'язаному вивченні мови у культурі**
- 2. компонентний склад соціокультурної компетенції**
- 3. психологічний аспект міжкультурного спілкування**
- 4. про міжкультурні стереотипи**
- 5. зміст навчання у процесі формування міжкультурної компетенції**

Ваші запитання?

ДЯКУЮ за УВАГУ!